

Mentora

Svenska Studiecentralens nyhetstidning 2/2007 **Frivilligt på svenska!**

Talko

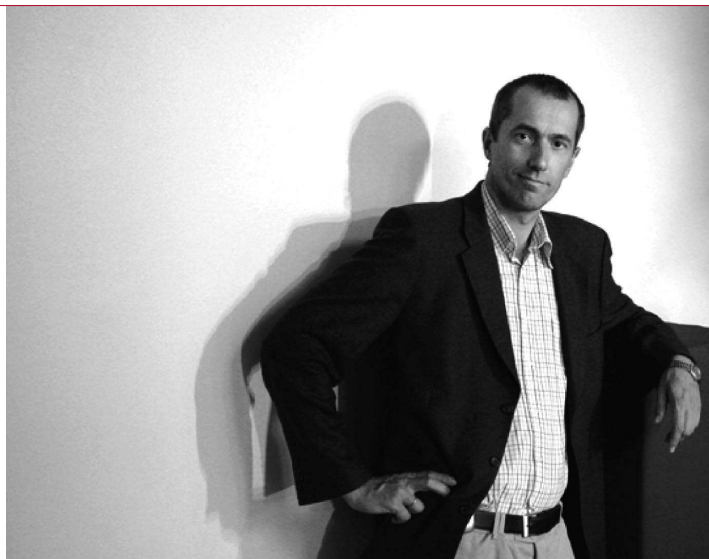

Foto: Sveps/Lisa sjöholm

Egen och allmän nytta

Buskböle idrottsförening skall ha sitt årliga städ-talko, som går ut på att plocka upp vinterns saldo av skräp längs vägkanterna. Buskböle hör i sin tur till Arkeborg kommun, som storligen uppskattar denna insats genom att betala tusen euro till föreningens kassa. Vägverket, på vars ansvar ligger att hålla vägkanterna snygga, betalar också en rundlig summa till Buskböle IF. Alla vinner, win-win, på denna allmännyttiga insats.

Buskböle IF samlar in pengar till föreningens gapande reskassa, eftersom diverse resor till tävlingar och turneringar kostar en hel del. För städtalkot rekryteras föreningens juniorer, seniorer och en del frivilliga föräldrar, som får litet nyttomotion på köpet. Vem ställer upp?

Förhoppningsvis lever talkoandan kvar i Buskböle, även om det på senare år nog varit litet trögt att få upp folk. Om många ställer upp går arbetet smidigt, och dessutom är det ju roligt att jobba tillsammans för en gemensam sak, eller?

Talkoandan lever farligt i dessa tider. Dels hotas talkot av den kortsiktiga ”jag-mig först-har inte tid”-attityden, som präglar tidsandan idag. Och dels kringskärs talko-arbetet av snåriga lagar, regler och EU-direktiv. Det finns också ett ökat tryck på organisationerna att producera gångbara tjänster i ett samhälle som hotar att privatisera allmännyttan.

Utredningsman **Pentti Arajärvi** har nyligen skärskådat frivilligorganisationernas allmännyttighet i en promemoria. Arajärvis förslag om att föreningslagen bör förnyas har hörtsammats t.o.m. i regeringsprogrammet. En arbetsgrupp skall grunna vidare på hur allmännyttan egentligen skall tolkas, utan att bli personlig vinst, snedvriden konkurrens eller grå ekonomi.

Mentora vill i detta nummer ge konstruktiva bidrag till diskussionen om allmännyttan. Vi medborgare kan och vill, t.o.m. visionera om Europas framtid på ett sätt som EU-kommissionen lyssnar till. Talko har ju trots allt en mycket värdefull laddning och innebörd, som gäller inte bara i Buskböle.

Kan man lära sig talko? För juniorerna **Per** och **Lisa** i Buskböle erbjuder talkot gemenskap över generationsgränserna, och en grundläggande insikt: Det som är nyttigt för oss på ett allmänt plan, är nyttigt även för mig. Talkoandan hör till vårt värdefullaste kapital, som inte får beskattas utifrån eller ruineras inifrån. Håll kvar win-win-attityden!

Björn Wallén

- 2 Egen och allmän nytta
- 4 Folk kan tänka!
- 7 Möte med tidningsdrottningen
- 11 Emmaus är mer än en loppmarknad
- 12 SÖRen månar om frivilliga brandkårister
- 15 Talko skapar gemenskap
- 16 Arajärvi om allmännyttan
- 18 Måste talkoandan vara att bygga ett falurött monument?
- 19 SSC-nytt
- 20 Kolumnen: Av kärlek och plikt

"Talkoandan lever vidare så länge som människor utan betalning gör saker som ingen kanske ens vet att man gjort, och som bara finns kvar som en god känsla i kroppen och i minnet."

Mikael Erickson på sidan 18

MENTORA

Svenska studieccentralens
nyhetstidning
7 årgången 2007
Utkommer årligen med 4 nummer

Svenska studieccentralen, centralkansliet
Nylandsgatan 17 B
PB 235, 00121 Helsingfors
Tfn: 09-612 90 70
Fax: 09-680 24 25
E-post: studieccentralen@ssc.fi

Björn Wallén
chefredaktör
bjorn.wallén@ssc.fi

Christina Lång
utbildningssekreterare (Nyland)
christina@ssc.fi

Frida Westerback
projektledare
De ungas akademi (DUA)
frida.westerback@ssc.fi

Walter Fortelius
redaktionssekreterare
walter.fortelius@sveps.org
mentora@ssc.fi

Pia Pettersson
layout
pia.pettersson@kolumbus.fi

Kim Österman
informatör, FSU
kim.osterman@fsu.fi

Anna-Karin Öhman
studiesekreterare
Österbottens regionkansli
Rådhusgatan 21 C, 65100 Vasa
Tfn: 06-320 41 50
E-post: ssc-vasa@ssc.fi

Beatrice Östman
studiesekreterare (Åboland)
Åbolands regionkansli
Auragatan 1 C, 20100 Åbo
Tfn: 02-251 60 60
E-post: ssc-abo@ssc.fi

Material kan skickas till red.sekr. helst per e-post till adressen mentora@ssc.fi eller till Mentora, Nylandsgatan 17 B, 00120 Helsingfors. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

Omslagsbild: Anne Nisula

Folk kan tänka!

Medborgarråd – respekt för folks kunnande och ett redskap för samhällsengagemang.

V i mätte alla bra av att tona ner oss själva. Titlar, samhällsställning, förmögenhet, antalet barn och allt det där som man vanligen lyfter fram betydde litet i den här processen. Här var alla medborgare i kraft av sina tankar och drömmar och sina egna erfarenheter.” Det är ett av omdömena om European Citizens Consultations, eller Europeiska Medborgarråd, som jag kommer att lyfta upp i slutrapporten under arbete. Jag var koordinator för projektet i Finland och Svenska studiecentralen var huvudarrangör. Det handlade om ett medborgarinitiativ för att minska klyftan mellan beslutsfattare i EU och människor på gräsrotsnivå.

Under två månader vårvintern 2007 kom 1 500 slumpmässigt valda invånare i 27 EU-länder samman för att diskutera Europas framtid. Diskussionerna ordnades i vart och ett av landen, men de nationella konsultationerna föregicks av ett gemensamt möte i Bryssel i oktober 2006, och i maj 2007 ordnades ett uppsummeringsmöte. Vid det senare mötet var europakommissionär **Margot Wallström** närvarande. Hon höll sitt löfte att lyssna till medborgarmötena och ta del av deras visioner om Europa. Hela projektet Europeiska medborgarråd bygger ursprungligen på ett initiativ från ett antal europeiska medborgarorganisationer. Det har senare fått finansiering via Europeiska kommissionens plan D. Planne för demokrati, deltagande och debatt som gjordes upp efter att förslaget till en konstitution för Europeiska Unionen strandade på grund av motståndet i Nederländerna och Frankrike.

Europeiska Medborgarråd, eller det att den europeiska gemenskapen för första gången har prövats på gräsrotsnivå, har skett rätt tyst och obemärkt, i skuggan av det tyska ordförändskapet för EU och Berlindeklarationen som Europas ledare avgav i mars. Processen drunknade nästan i det allmänna nyhets- och informationsflödet, men satt oförglömliga

spår i många av dem som deltog, vilket bland annat många insändare och artiklar i finländsk lokalpress har vittnat om.

En talkometod

Vi som arrangerade medborgarkonsultationerna i Finland gick in för arbetet med en viss skepticism. Vilka visioner har vanliga medborgare om Europas och EU:s framtid? Vem kan väl tro att gemene man och kvinna har något intresse – eller ens kunskap – i dylika övernationella och komplicerade frågor? Vilka politiker och beslutsfattare kommer på allvar att intressera sig för diskussionerna? Är det här bara rökri-däer och något som någon i Bryssel vill göra sig berömd på?

Farhågorna besannades inte. Medborgarrådet blev ett både seriöst och roligt evenemang och vi fick faktiskt åtminstone två finländska riksdagsmän och två europaparlamentariker att engagera sig i saken.

Med utgångspunkt i tre ambitiösa temahelheter - energi och miljö, familj och social välfärd och EU: s globala roll och immigration – uppstod livliga gruppdiskussioner. Alla hade förberett sig med hjälp av ett gemensamt material men var och en fick delta i kraft av sitt medborgerskap eller som den person han eller hon är, titlar och inkomster betonades inte.

Här diskuterade t.ex. en ung lantbruksföretagare från Norra Karelen med en äldre överinspektör på jord- och skogsbruksministeriet och med en studerande i statsvetenskap från Tammerfors, alla slumpmässigt utvalda och utan att känna till varandra på förhand. Alla hade olika men på sitt sätt värdefulla erfarenheter av att leva i Europeiska Unionen, alla hade något att lära av diskussionen och av varandra. Diskussionerna gick ut på att man tillsammans byggde upp en vision om ett framtida Europa.

De europeiska huvudarrangörerna jämförde ofta detta med en framtidsverkstad. Mig påminde metoden om vad jag

Alla hade olika men på sitt sätt värdefulla erfarenheter av att leva i Europeiska Unionen, alla hade något att lära av diskussionen och av varandra.

varit med om i feministiska sammanhang. Var och en bidrar till diskussionen med sin personliga erfarenhet, så visar det sig att det finns likheter mellan din och min erfarenhet, mellan mina och dina önskemål o.s.v. Tillsammans kan vi skapa oss en gemensam medvetenhet om saker och ting och kanske komma fram till ett gemensamt sätt att lösa problemen på.

Praktiskt genomfördes det här så att en diskussionsledare såg till att var och en yttrade sig om saker och ting, genom att skriva ner sin åsikt på en lapp. Lapparna hängdes upp till hela gruppens påseende och från lapparna gick man vidare till att syntetisera ämnet och sin gemensamma syn på det. Visionerna som var och en grupp kom fram till finns att se i mötets slutrapport som just nu finns på Svenska studiecen­tralens webbsida, men som också kan beställas från SSC.

Metoden sätter både diskussionsledarens och sekreterarens yrkeskunskap på prov. man bör vara lyhörd men neutral – och snabb i vändningarna för att hinna uppfatta alla tankar som framförs.

En av grupperna tecknade i protokollet ned sin åsikt om metoden. Det heter bland annat att metoden innebar

”att allas röst blev hörd”. Dessutom var det ”energigivande och roligt” att man jobbade mycket med fria associationer. Medborgarna gjorde faktiskt upp sin egen agenda för diskussionen istället för att man skulle ha haft en agenda som gjorts upp på förhand av någon förberedande instans.

Möte arbetade dessutom så att vi var i kontakt med medborgare i fyra andra länder som diskuterade samtidigt. Med hjälp av Internet kunde vi snabbt jämföra resultaten i de olika länderna och genast fördjupa diskussionerna på basen av de intryck vi fått. Det här kändes nytt och inspirerande för alla närvarande. Omröstningar gjordes med mentometernappar och de kunde därför genast åskådliggöras på en PowerPoint, som vi sedan visade för de andra länderna. Man kan faktiskt tala om en talkometod. Det handlade om frivillighet och om att allas insats är viktig. En fin gemenskap uppstod bland alla deltagarna i mötet på hotell Rosendahl i Tammerfors den 24-25 mars i år.

Den politiker som deltog mest var **Astrid Thors**, som kom till mötet, mottog rapporten och lovade ta upp den i Riksdagens stora utskott. Utrikesminister **Erkki Tuomioja** sände

en hälsning till mötet. Det gjorde också europaparlamentariker **Satu Hassi**. Både Hassi och europaparlamentariker **Anneli Jäättenmäki** har bett om att få alla rapporter från mötet. Alltid något.

Medborgarorganisationerna - med förstås

Konceptet för European Citizens Consultations, Europeiska Medborgarråd var utarbetat vid den belgiska, King Baudouin Foundation, en av initiativtagarna till hela processen. Många centraleuropeiska stiftelser och fonder idkar medborgarverksamhet, i motsats till dem i vårt land. Svenska Kulturfonden deltog i projektet som finansierare och observatör. I Finland genomfördes projektet av bildningsorganisationer, Svenska Studiecirkeln var huvudarrangör och samarbetade med Kansalaisfoorumi och European Association for Adult Education Helsingfors-kontor.

De finländska arrangörerna förvånades över att man i upplägget helt negligerat de nationella medborgarrörelserna och enbart inbjudit slumpmässigt utvalda medborgare. Medborgarorganisationerna är ju mycket viktiga i de nordiska samhällena och bygger på kontakter med vanliga medborgare. Vi beslöt att inbjuda också representanter för medborgarorganisationer. Tio medborgarrörelseaktivisterna fick bilda en egen diskussionsgrupp. Visionerna om Europas framtid blev mer konkreta i den gruppen än i de andra. Medborgarorganisationsgruppen gick, som enda grupp, självmant också in på svåra frågor som till vilket pris man kan gå in för den ena och den andra framtidslösningen. Vem är villig att minska körandet i privatbil eller att ha en invandrare som närmast arbetskamrat?

Man kan väl lugnt dra den slutsatsen att folk som diskuterar så bra inte bör uteslutas ur medborgardiskussionerna. Det kan vara nyttigt att höra politiskt oprövade personer men att tro att deras åsikter är renare eller bättre än andras är väl litet naivt?

Dialog och medborgarkunnande

Alla som deltog i konsultationerna eller medborgarrådet i Tammerfors var överraskade över att diskussionerna blev så

sakliga och bra. Folk kan och vet mycket och är villiga att ge sig in på stora svåra frågor! Och de drivs till det av tron på eller åtminstone drömmen om att någon beslutsfattare faktiskt skall lyssna till det som sägs!

Följande intressanta drag i diskussionen avtecknade sig. Det visade sig att våra deltagare hade gröna visioner om Europa. d.v.s. att de t.ex. var positivt inställda till att lösa energifrågorna lokalt och till att använda alternativa former, biobränsle, solenergi m.m. Familjegruppen och medborgarorganisationsgruppen som båda diskuterade familjfrågor länge var helt ense om att en av de viktigaste frågorna är att uppnå så hög sysselsättningsgrad som möjligt. Folk vill göra ett hederligt arbete och kan de det så är många sociala problem också lösta. Gruppen som diskuterade EU:s globala roll och invandringen konstaterade att de vill bo i ett mångkulturellt Europa och att en av de viktigaste förutsättningarna för det är att de nationella rötterna stärks. Genom att förstå sig själv kan man också förstå andra. Bildningsväsendets och medborgarorganisationernas roll lyftes här upp, inte t.ex. ökad gränskontroll eller att på andra sätt omge sig med murar. I alla grupper hade jämlikheten mellan könen också diskuterats flitigt som ett medel för en trygg och bra framtid i Europa.

Diskussionerna återspeglade de deltagandes, attityder hopp och drömmar, och de blev ställvis konkretiserade på ett nästan gripande sätt. Det har i alla tider varit viktigt för beslutsfattarna att veta vad som rör sig i huvudet på samhällets medlemmar. Samtidigt visade konsultationerna i Tammerfors och på 26 andra orter i Europa att medborgarna också kan komma med mycket rationella förslag. Tidigare har medborgarkunnande tagits till vara t.ex. vid planering av stadsdelar, trädgårdar o.s.v. De här diskussionerna pekar på nyttan av medborgardiskussioner också i större frågor.

Vi som arrangerade vill åtminstone i framtiden ännu mer än hittills lyfta fram tilliten till medborgarkunskap, till dialog och till lärande processer!

Alexandra Ramsay

*"Man kan inte vara mera pinsam än mamma
och det har gått bra ändå"*

sagt av Amelia Adamos söner

Möte med tidningsdrottningen

Min besvikelse var stor när biblioteket i vår kommun för snart tio år sedan meddelade att de bytt ut en av mina favorittidningar till nya *amelia*. Första kontakten gav ingen mersmak, layouten kändes snuttifierad och främmande, målgruppen var inte min ålder, men namnet *amelia* fastnade i mitt minne. Småningom började jag lägga märke till intervjuer med och artiklar om tidningens grundare **Amelia Adamo**. Och tyckte att det var modigt gjort att ge sitt eget namn åt en tidning.

Amelia är utan tvivel en modig kvinna. Duktig och framgångsrik är hon också. Med en lång erfarenhet från tidningsvärlden har hon belönats med många utmärkelser och pris: Hon har fått stora journalistpriset både 1986 och 2003. År 1997 utsågs hon både till årets chef och årets ekonomiskvinna. I boken *Amelia Adamo* ger hon sex recept för framgång och hon har medverkat i antologin *Till alla mammor*. Idag, nyss fyllda sextio, är hon en av Sveriges bäst betalda chefredaktörer.

För ett par år sedan besökte vi kolleger ett kvinnoseminarium i Stockholm och Amelia joggade in klädd i en grönvit gymnastikdräkt. Hon är inte rädd att sticka ut. På mig gjorde hon ett stort intryck med sitt personliga tal när hon delade ut ett pris till en ung kvinna som lidit av destruktivt beteende och som hade klarat sig ur det.

I år på kvinnodagen besökte hon Finland. Hon svarade snabbt på min förfrågan om hennes intresse om medverkan why not. Helsingfors är alltid intressant. Platsen blev sedan Borgå och där berättade hon öppet sin framgångshistoria.

- Jag har en bra story, inleder hon utan omsvep. Man skulle kunna tro att kombinationen kvinna och invandrare är ett handikapp. Nej, tvärtom, jag har aldrig haft problem med min bakgrund, tycker Amelia. Med värme i rösten berättar hon om sin ensamma mamma **Elda** som kom från Italien till Sverige och blev hembiträde i en familj som var kopplad till förlaget Bonniers. Hon trotsade Jantelagen; sade någon jävla spagetti till henne kontrade hon med jävla pannkaka. Jag lärde mig att välja röda kläder för att synas. Amelia är rak och säger att hon tycker om saker som sticker ut.

- I sex år bodde jag i mammas kjolfällar och fick enormt mycket kärlek, så mycket att jag trodde att alla människor tycker lika mycket om mig som hon gör. När Elda gifte sig med herr **Adamo** och flyttade till en bostad där det inte fick finnas barn, hamnade Amelia hos tyska nunnor där hon i fyra år växte upp och fort blev vuxen och lärde sig att det är viktigt att själv ta sig fram. Hon säger att hon där blev både hårdhudad och intresserad av sex. Antagligen för att det var så förbjudet.

- Antingen bestämmer jag själv vad jag vill göra eller så gör någon annan det, kom hon snabbt fram till. Hon beslöt att bestämma själv och praktiserar sina egna recept. Hon har bl.a. nobbat TV. Efter det jag fyllde femtio slutade jag le och vara till lags; man skall våga vara annorlunda, slår Amelia fast.

Hon ville starta en ny tidning för kvinnor kring fyrtio. Amelia som har en gedigen bakgrund i tidningsvärlden, bl.a. *Svensk Damtidning*, *Aftonbladets söndagsbilaga*, *Veckorevyn*, insåg att det finns ett stort behov att samlas kring kvinno-

Det skall vara framgång från början. Framgång föder som bekant framgång. Känner man sig som offer, skall man snabbt som fan ta sig ur den rollen.

frågor också på ett opolitiskt sätt. Ett av hennes recept är att göra grundlig omvärldsanalys. När hon presenterade sin idé sade annonsörerna att den tänkta åldersgruppen är död. Hon lyssnade och grundade i stället en tidning för kvinnor över 25, som vill förbättra sina liv. Den såg dagens Ljus 1995 och heter Amelia efter sin grundare. Hennes ambition är att den skall fokusera på kvinnors vardag, vilja och arbete och täcka allt från läckra underkläder till taktiksnack vid löneförhandlingar. Den går också mot fördomar som säger att en välfriserad kvinna med en snyggt lagd makeup är dum i huvudet och bara läser modetidningar. Trots ett visst prat om tantsnusk har tidningen Amelia blivit en success. Den utkommer nu var fjortonde dag och har ca 415 000 läsare främst i Sveriges största städer. Dessutom har den fått flera utmärkelser; bl.a. årets tidskrift 1997 och bästa utomhusreklam 2002. Bröstcancerföreningarnas Riksorganisation prisbelönade Amelia för betydande insatser för bröstcancerbehandlade. Amelia har mer än någon annan målmedvetet fört en aktiv Rosa bandet – kampanj i Sverige.

- Det hela började egentligen av en slump. Två av mina väninnor insjuknade samtidigt i bröstcancer och jag ser det som ett viktigt jobb att skingra cancermystiken. Personligen upplever jag cancerupplysningen som det bästa jag gjort, säger Amelia. Jag ser det också som vår uppgift att ge det vi skriver betydelse. Vi skriver realistiskt, men hoppfullt. Cancerartiklarna har fått en stor roll. Det blev en rörelse som bara växte.

Det finns alltid kvinnliga inspiratörer.

År 2001 var det dags för följande lansering. Då började tidningen *Tara* utkomma. Nu var tiden mogen för den tidigare dödförklarade gruppen. När Amelia talar om menstruationer lyfter Tara upp frågan kring östrogen. Egotiden är viktig. Även den tidningen säljer mycket bra.

I april i år firade det nyaste tillskottet i Amelia bukett, *M magasin*, sitt ettårsjubileum. *M* är det nya livsstilsmagasinet för den moderna kvinnan i en ny livsfas, hon som vågar lite mera och vill hänga med. *M* är Amelias skötebarn, hennes bild pryder varje omslag. Först var vi hippies, sen yuppies och nu Mappies, alltså Mogna Attraktiva Pionjära Personer, vi som närmar oss sextio. Min ålder är den mest fantastiska, med litet glömska, men ändå jävligt bra, påpekar Amelia. Nu är det vår tid, vi skapade daghemmen och för all del också botox. Vi i tredje åldern sparar inte för barnen utan gör saker i stället. En del ser oss som ointressanta, så jag tycker vi behövde ett nytt namn. Nu är det hög tid att göra snygga rollatorer och glamourisera åldrandet.

M står för möjlighet och funderar på vad vi skall göra med resten av vårt liv. Nu handlar det mera om barnbarn än om sex. Tidningen vill att de äverntyrslustna läsarna över femtio skall bli upplysta, upplyfta och uppdaterade. I senaste nummer hittade jag som läsare tips om hudcreme för oss som sitter mycket vid datorn. *M* har också ambitionen att medverka till en bättre miljö. Alltsedan *M magasin*s första nummer i mars

förra året har tidningens köpare bidragit till Världsnaturfondens projekt för att rädda regnskogen och införa bättre miljötankande i Miombo i norra Zambia. För varje lösnnummer går en krona till projektet och *M magasin*s redaktion kunde överlämna en check på 500 000 SEK. Från och med nästa nummer går läsarkronan till Världsnaturfondens Östersjöprojekt – det stora hav i vår närhet som vi alla medverkar till att smutsa ner och som vi också måste ta oss an. Vi vill fortsätta göra något gott, säger Amelia. Och jag läser gärna *M magasin* för ett rikare liv. Den ger ungefär samma läsupplevelser som Sköna dagar en gång gav.

Kvinnor som lyckas är många

- Allt jag har, har jag skaffat själv berättar Amelia. Att få det bra har varit en drivkraft, liksom att ha roligt. Det är inte roligt att ha ont om pengar. Hon har verkligen lyckats nå sina mål med hårt och målmedvetet arbete.

Hon är beteendevetaren som klivit in i en mansdominerad värld och som uppmanar oss kvinnor att ha koll på kulorna, alltså skapa vår egen ekonomi.

- Jag är drivande, iderik, rolig och är en leverantör. Jag ser till att företaget går bra. Det skall vara framgång från början. Framgång föder som bekant framgång. Känner man sig som offer, skall man snabbt som fan ta sig ur den rollen.

- Som chef är jag tydlig. Journalister avskyr auktoriteter, men ropar ändå efter ledare. Det är många solister som skall gå i takt. Målet måste vara klart utsagt, sättet att nå dit får variera. Bästa betyget är att det inte märks när man avgår.

- Jag tycker att jag är en hyfsad lyssnare. De som inte delar mina åsikter i stort, slutar.

- Jag är noga med att välja goda medarbetare. De skall inte vara kopior av mig utan de skall i stället komplettera mig.

Hon hyser inga illusioner om redaktionen som forum för fritt skapande. Hennes publicistiska idé är att hjälpa kvinnor att förverkliga sina drömmar i vardagen. Det skall vara en blandning mellan glamour och diskbank.

I tidningen *Chef* berättar en utmattad medarbetare om hur Amelia uppmärksammade henne på sitt tillstånd, gav henne time out och tid att återhämta sig. Det är sådant anställda uppskattar.

Är det något Amelia ångrar i sitt liv? Hon tycker att det är underbart att vara kvinna och mamma.

Hon har kul på jobbet, men tycker att hon slarvat bort en tid för att hon har träffat sina barn för litet.

Det kan vara skäl att tacka nej till karriären under någon period i sitt liv, för småbarnstiden får man inte tillbaka. Vid femtio har man ännu kvar en fantastisk kraft, som man väl hinner utnyttja, säger Amelia Adamo.

Christina Lång

som träffade Amelia i Borgå på Kvinnodagen

Foto: Svepsi-Christan Rosenlund

För mera information se: www.emmaushelsinki.fi www.emmaus-international.org, www.volontariat-emmaus.com

Emmaus

är mer än en loppmarknad

“Det bästa i Emmaus är att man kan vara till nytta, jobba i sin egen takt, och samtidigt hjälpa andra som behöver stöd.” Så sammanfattar en av Emmaus frivilliga sitt engagemang på loppmarknaden i Helsingfors.

Loppmarknaden är Emmaus ansikte utåt, men trots det främst ett medel: ett ekologiskt hållbart sätt att skaffa intäkter som kanaliseras till behövande. Samtidigt är loppmarknaden en lämplig arbetsplats som erbjuder meningsfulla och varierande uppgifter åt många frivilliga. Också de som donerar varor och de som handlar på loppmarknaden är viktiga länkar i den kedja av solidaritet som den internationella Emmausrörelsen representerar.

Emmaus fick sin början i Paris år 1949. Den franska prästen och dåvarande parlamentsledamoten **Abbé Pierre** hade kallats till en utslagen man som hade försökt begå självmord. “Jag har ingenting att ge dej. Alla mina pengar går till att bygga hus för hemlösa. Men du kan komma och hjälpa mej i arbetet.” Mannen mottog erbjudandet och stannade i den första Emmauskommuniteten: “Jag behövdes”, sade han många år senare.

Trots det bibliska namnet, som symboliserar hoppet, har Emmaus alltsedan starten varit obunden både religiöst och politiskt. Alla är välkomna med. Man frågar inte om din bakgrund eller vad du har gjort förut. Det viktiga är att du, här och nu, är villig att vara med i arbetet som innebär “att kämpa med och för dem som lider mest, inte enbart för att lindra nöden, utan också för att röja undan nödens orsaker.”

I den brokiga skara frivilliga som deltar i arbetet i Emmaus Helsingfors finns både protestanter, katoliker, ortodoxa och icke-troende från olika samhällsskikt. Åldern varierar mellan 15 och 90. De yngsta är skolelever som under ett par veckor bekantar sig med arbetslivet. De äldsta har varit med alltsedan Emmausverksamheten startade i Helsingfors år 1966.

Under 20 år tog Emmaus emot hemlösa och utslagna människor i kommuniteten. De bodde och arbetade tillsammans. Hjälpn gick bl.a. till fattiga familjer i norra och östra Finland. Under fem år bestod kommuniteten av ungdomar som hade valt en solidarisk livsstil. Men under alla dessa år fanns det också frivilliga medarbetare.

Idag finns kommuniteten inte längre. Emmaus Helsingfors är i stället en arbetsgemenskap som består av tiotals frivilliga medarbetare. Var och en jobbar alltefter sina möjligheter och krafter. De frivilliga driver två loppmarknader, en i Rödborgen och en på Drumsö. Arbetet koordineras av en avlönad verksamhetsledare.

Dagligen samlas en grupp frivilliga för att hämta varudonationer, för att ställa i ordning på loppmarknaden, för att sortera och prissätta kläder, prylar, böcker, möbler mm, och för att betjäna kunderna. Emmaus är inte bara ett litet varuhus i miniatyr, det är också ett ställe där stamkunderna tittar in för en pratstund. Det är ett ställe där både kunderna och de frivilliga uppenbart trivs.

Det ibland både smutsiga och tunga loppmarknadsarbetet uppvägs av att man kan se resultatet av sina ansträngningar. Årligen packas hundratals säckar med kläder till behövande i Ryssland och Polen.

De frivilliga motiveras också av responsen från nöjda kunder och av den positiva och toleranta atmosfären i arbetsgemenskapen. Det känns fint att ha ett ställe att komma till där man är accepterad och kan vara till nytta. Att samtidigt skona miljön genom att ta till vara gamla saker är en positiv effekt av Emmausjobbet. Vetskapen att Emmaus inkomster - efter att hyror och andra omkostnader har betalats - kanaliseras via våra samarbetspartners till behövande i Indonesien och Moçambique, är också viktig.

Intresset för uländerna, för utvecklingsfrågor och mänskliga rättigheter, utgör en drivkraft för många av Emmaus frivilliga. Man behöver inte åka ut i världen för att göra en insats, arbetet för en rättvisare värld börjar här hemma, och kan göras av var och en. Men det känns bra att veta att samma kamp pågår runt om i världen. Emmaus Helsingfors är en del av den internationella Emmausrörelsen, ett nätverk av 327 medlemsgrupper i 39 länder på fyra kontinenter.

I Finland finns det Emmausverksamhet också i Ekenäs, Mariehamn, Jockis, Kuopio-Siilinjärvi och Åbo.

Den som vill pröva på Emmausjobbet under några sommarveckor, kan delta i ett arbetsläger. Sommaren 2007 ordnas det läger i Frankrike, Italien och Bosnien-Hercegovina.

Ulla Hoyer

Foto: Tom Lindell

SÖRen månalar om frivilliga brandkårister

Frivilliga brandkårer (FBK) utgör en väsentlig del av räddningsväsendet. I Finland finns nästan 1000 frivilliga brandkårer.

Nutidens FBK utför effektivt arbete för säkerheten. Många har det som hobby och gör samtidigt en värdefull insats för samhället. Utan frivilliga brandkårer skulle räddningsväsendets kostnader öka avsevärt. En av FBK:s styrkor är det specialkunnande som medlemmarna för med sig genom sin civila yrkeskunskap. Förändringarna i samhället har dock gjort att rekrytering av nya medlemmar till FBK i dagens läge inte är en lätt uppgift.

Finland är indelat i 22 räddningsområden varav Österbottens räddningsverk sköter ett område som består av 15 kommuner. En stor del av kommunerna är svenskspråkiga. Räddningsverksamheten på Österbottens räddningsverks område sköts av personer i huvudsyssla, bisyssla och frivilliga.

Utbildning och övning för frivilliga

Frivilliga och personal i bisyssla har ett system för utbildning. Systemet består av grundutbildning, kompletteringsutbildning, grundutbildning för manskap och utbildning för att bli chef i avtalsbrandkår. Person som ansluter sig till en brandkår får i regel först introduktionsutbildning och deltar därefter i kursen i släckningsarbete. I praktiken förverkligas utbildningen av de lokala räddningsförbunden enligt räddningsverkets behov. I Österbotten har Svenska Österbottens Räddningsförbund r.f. skött om utbildningen. Förbundet har haft en person anställd under åren 2004–

2006 för att koordinera kursverksamheten. Förbundet har genom de olika kurserna årligen utbildat ca 200 frivilliga brandkårister.

Utbildningen hålls oftast under kvällar och veckoslut för att de frivilliga förvärvsarbetar eller studerar dagtid. Genom utbildningen får man grundkunskaper, som därefter utvecklas och upprätthålls vid övningar. Brandkåreerna använder ofta specialutrustning som kräver specialkunnande och mycket övning. När larmet går är det för sent att öva, då skall räddningsarbetet fungera och varje brandkårist skall kunna sin uppgift. Rekommendationen är att en brandkårist skall delta i 25–40 övningar årligen. Övningstillfällens längd varierar mellan 2–3 timmar. Brandkåreerna gör själv övningsprogrammet och innehållet är ofta varierande. Övningarna kan vara lektioner, praktiska övningar, exkursioner och även konditionsträning.

Räddningsförbundet och modellen med en arbetsgivare

Svenska Österbottens Räddningsförbund r.f. (SÖR) gick tillsammans med det finskspråkiga Pohjanmaan Pelastusalan Liitto och motsvarande räddningsförbund i Uleåborg samt Lappland inför en modell med en arbetsgivare. Räddningsförbundens heltidsanställda personal övergick som gamla arbetstagare till Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland (SPEK), som är en riksomfattande expertorganisation för brand- och räddningsväsendet, befolkningskyddet och räddningstjänst. Syftet med modellen med en arbetsgivare är att effektivisera och utveckla räddningsbranschens riksomfattande och regionala organisationstjänster. Avtalet undertecknades i Helsingfors den 4 december 2006,

och är i kraft åren 2007–2008 och därefter tillsvidare om modellen visar sig vara effektiv.

De ovannämnda räddningsförbunden bildar SPEKs regionenheter på sina verksamhetsområden. Regionenheten i Östergötten är tvåspråkig och erbjuder tjänster på såväl finska som svenska. Avtalet omfattar även det regionala räddningsförbundets (SÖR) organisationstjänster. Fastän förbundets anställda övergick till SPEK läggs allt större vikt på bl.a. ungdomsverksamhet och sammanhållningen i SÖR. Regionenheten rapporterar om sin verksamhet till SÖR:s styrelse, som har rätt att ge utlåtanden om regionenhetsens verksamhet.

Verksamhet 2007

Svenskspråkig utbildning av frivilliga brandkårister sker genom SPEKs regionenhet och flera kurser är redan avslutade, bl.a. kurs i släckningsarbete, räddningsarbete och yrträddning. För närvarande pågår kurs i första hjälpen för brandkårister och 25 personer deltar i kurs för enhetschefer.

Regionenheten och SÖR kommer att ordna olika evenemang under året för de svenskspråkiga medlemsbrandkårerna. Ett veckoslutsläger för brandkårsungdomar ordnas i Vörå 18–20.5. Lägerprogrammet innehåller bl.a. första-handssläckning, besök av räddningshelikoptern PETE och besök till PowerPark i Alahärmä.

En naturvandring ordnas en vardagskväll före midsommar i Syd-Östergötten. Syftet är att de olika brandkårerna kan träffas under friare omständigheter. En lekfull minigolfturnering kommer även att ordnas på sensommaren i Vasa. Den traditionella tunntävlingen ordnas sista veckoslutet i september. Tävlingen är en klareringstävling, där man med hjälp av släckningsutrustning skall fylla tre olika plåttunnor med vatten. Tävlingen är avsedd för både ungdomar och seniorer. Det snabbaste laget vinner – reglerna skall dock följas.

En av de större händelserna är Finlands Svenska Brand- och Räddningsförbunds (FSB) kongress, som SÖR står värd för i år. Kongressen äger rum i Jakobstad 26–27.5.2007. Kongressen samlar brandkårister från hela Svenskfinland. Programmet består av bl.a. parad, tävling, föreläsningar och FSB:s vårmöte.

Medlemsrekrytering allt svårare

De flesta frivilliga brandkårer har behov att få mera medlemmar. Medlemmar blir äldre och förutsättningarna för att delta i operativ verksamhet minskar ju äldre man blir. Det är därför av största vikt att få med yngre medlemmar i verksamheten. Operativt räddningsarbete är tungt, för att orka med arbetet krävs god kondition. Som exempel kan nämnas rökdykningsuppdrag som är tunga såväl fysiskt som psykiskt. Konditionen utgör ofta ett hinder. Samhället

i dag är uppbyggt så att man egentligen inte behöver röra på sig p.g.a. olika tekniska hjälpmedel och därmed minskar förutsättningarna för att uppnå en god allmänkondition.

I synnerhet på mindre orter tampas man med rekryteringsproblem när personer flyttar från orten för att studera eller för att det inte finns arbete. Nuförtiden skall frivilliga brandkåren även tävla med ett stort utbud av olika hobbyverksamheter, vilket inte underlättar rekryteringen. I många fall vill man inte bli medlem p.g.a. bundenheten till fritidsintresset – ett larm kan ju komma när som helst, och dessutom skall man regelbundet delta i övningar och olika konditionstester. Rekryteringsproblem kan delvis också bero på att brandkårsverksamheten inte är tillräckligt känd.

Brandkårsungdomarna utgör en viktig del av brandkåren och den vägen får man delvis in nya medlemmar i brandkårens alarmgrupp. Ungdomsarbetet är gediget och kräver mycket av ledarna, eftersom de också skall tävla med det stora utbudet av hobbyverksamhet. Det har visat sig att de ungdomar som börjar delta i alarmgruppens verksamhet ofta är trogna och aktiva medlemmar. Det är därför viktigt att utveckla verksamheten för brandkårsungdomar och framförallt göra den lockande. En positiv sak med att bli brandkårsungdom är att det inte kostar nämnvärt mycket för föräldrarna och ungdomarna har övningar i regel 2–4 ggr/

månad – sommaren är fredad, förutom deltagande i eventuella läger. Ungdomarna får dessutom en lärorik och nyttig hobby. För en del kan det t.o.m. bli ett framtida yrke inom räddningsbranschen.

I dagens läge sker medlemsrekrytering oftast genom s.k. handplockning, direktkontakt med personer och i vissa fall med någon form av medlemskampanj. Den stora utmaningen inför framtiden är att få ungdomsverksamheten att blomstra och den vägen få yngre medlemmar till brandkårens alarmgrupper. Det är dock en lång process, eftersom ungdomar vanligen börjar i brandkåren i 10-års åldern, och för att delta i operativ larmverksamhet skall man vara 18 år.

De frivilliga brandkåren måste även bli bättre på att marknadsföra sin verksamhet. Räddningsförbunden spelar en viktig roll i det avseendet genom att erbjuda frivilliga brandkärer tjänster, handledning och olika slags verksamhet. Medlemsituationen är inte ännu katastrofal, men kommer att bli det om man inte på allvar börjar ta itu med problemen. De frivilliga brandkåren utgör en viktig resurs för räddningsväsendet och dessutom en mycket billig sådan – Det finns inget att spara på!

Tom Lindell

Svenska Österbottens Räddningsförbund r.f.

Talko skapar gemenskap

Karperö uf tar nya tag efter branden

I mellersta svenska Österbotten i Korsholms kommun verkar Karperö ungdomsförening med cirka 500 medlemmar. Föreningen har sitt ursprung i nykterhetsrörelsen i början av 1900-talet, men ändrades till ungdomsförening redan 1915. Samma år stod även ungdomslokalen färdig.

Den 21 april 2006 blev en ödesdiger dag för Karperö. Den gamla uf-lokalen brann ned. Det anrika huset med sitt speciella utseende totalförstördes. Det som inte skulle få ske hände. Byn försattes i chocktillstånd och sorgen var stor. Det som hände kändes alltigenom överkligt. Det var svårt att förstå den situation som uppstått, att byns fina hus nu var borta för alltid. Att ett föreningshus kunde betyda så mycket och bära på så mycket känslor är rätt ofattbart.

Dagen då huset brann samlades stora skaror människor till brandplatsen. Det första man pratade om var hur och var det hade börjat brinna och hur släckningsarbetet fortgick. Därefter kretsade diskussionerna kring de goda minnen envar hade från lokalen, "huset" populärt sagt. Man pratade om händelser som skett i lokalen och ofta nämndes någon upplevelse från något talkotillfälle. Det var ingen skillnad på ung eller gammal, bekanta eller icke bekanta, alla pratade de om sina minnen. Olika generationer möttes på samma nivå så att säga.

Vad var det som gjorde att alla kände så starkt för huset? Personligen har jag en stark tro på att det beror på den gemenskap som huset och föreningen bjudit på. Att alla har rymts i huset oberoende av ålder och alla, såväl gamla bybor som nyinflyttade, har varit lika välkomna. Talko handlar om samma sak, den bjuder på gemenskap för att kunna skapa och förverkliga tillsammans. Allas arbetsinsatser är likvärdiga, så länge det sker utan betalning. Just detta avses med talko.

Huset byggdes på talko. Bybor skänkte stockar så att stommen till lokalen kunde resas och arbetet skedde sedan i gemenskapens tecken. Idén till husets utseende kom från August Beijar, som hade besökt Australien och fått en vision av hur huset kunde se ut. Han ansåg bland annat att huset bör vara sexkantigt för att man dansar runt.

Lokalen renoverades flera gånger. Den stora grundrenoveringen pågick från mitten av 80-talet och ända in på 90-talet via talko. Byborna delades in i talkogrupper och så renovera-

des det under fyra kvällar i veckan i flera års tid. Även insatser som krävde specialkunskaper utfördes på talko av bybor, till exempel elinstallationer. Intill det gamla föreningshuset finns sommarpaviljongen Carpella, där många olika evenemang har ordnats under åren. Under 70-talet var det bingo och stora dansevenemang med upp till 1000 besökare som dominerade. Andra evenemang som ordnats i paviljongen är live-aid galor, företagsfester och bröllop i mängd. Och många finlandssvenska organisationer har firat sina sommarfester där. Arbetet under sommarperioderna har även de byggt på talkoinsatser, i vilka upp till 50 bybor har kunnat delta per tillfälle. Föreningen har i alla tider haft ett nära samarbete med Marthaföreningen i byn, som också ställt upp på talkobasis för ungdomsföreningen. Marthorna hade ett eget rum i ungdomslokalen och så planeras bli fallet även i den nya lokalen.

Dagen efter branden fanns det mycket rester kvar av huset som skulle undanröjas. Man fick tillstånd att elda upp resterna under övervakning av brandmyndigheterna. Orsaken till att man valde detta alternativ var att man därmed kunde hålla nere kostnaderna. Det ordnades talkotillfällen under flera dagar och bland dem som strömmade till fanns många nyinflyttade till byn. Bybor som således hade sina rötter någon annanstans i svenska Österbotten. De såg nu sitt tillfälle att komma med i föreningen för att på så vis kunna arbeta för ungdomsföreningen även framöver. Att således komma med i den gemenskap som en förening erbjuder. Talkojobbandet blev inkörsporten till föreningen.

De nyinflyttade får på detta sätt möjlighet att lära känna byns historia och självklart även andra bybor. Då ökar trivselen för dem alla i den miljö där de slagit ned sina bopålar. Även under resten av sommaren förmärktes ett stort intresse av att delta i talko vid paviljongrenoveringen och i själva sommarverksamheten.

Talkoandan är verkligen positiv i Karperö i dag. Ofta hörs frågan "du kommer väl på talko till paviljongen i sommar". Och svaret är Ja.

Caroline Holm
ordförande för Karperö Marthaförening

Arajärvi om allmännyttan

- Talko, det är ett konstigt begrepp. Alla vet vad det är, men hur definiera det i lagstiftningen? Så drastiskt formulerade sig Pentti Arajärvi vid ett välbesökt frukostmöte för organisationsaktiva rätt nyligen. Mentora publicerar nu ett referat från den högaktuella diskussionen om allmännyttig verksamhet i frivilligorganisationer.

I dag finns ett allt större tryck på att definiera vad allmännyttig föreningsverksamhet är, konstaterade Arajärvi. Dels har vi EU-diskussionen om beskattningen av organisationernas arbete och tjänsteförsäljning. Inom speciellt social- och hälsovårdsorganisationer, idrottsverksamhet och kulturarbete produceras en rad tjänster, som köps av den offentliga sektorn. Och dels varierar juridisk praxis inom olika medlemsländer, vilket försvårar införandet av enhetlig lagstiftning även i Finland.

- Allmännytta är en nyttighet som är situations- och formbetingad, en sorts engångsartikel som produceras via frivilligverksamhet. Enbart i Finland har vi nu tre olika juridiska tolkningar. Detta innebär att vi måste se över föreningslagstiftningen i vårt land, och beakta EU-lagstiftningen, som ger frivilligorganisationer en starkare konsultativ roll, t.o.m. i form av legaliserad lobbyverksamhet.

Inom socialektorn finns ett rätt nyligen godkänt direktiv, Allmännyttiga socialtjänster inom Europeiska Unionen (2006: 177), som räknar den sociala sektorns tjänster som allmännyttiga socialtjänster. Borde vi alltså i allmännyttigheten inkludera t.ex. äldreomsorg som erbjuds av en frivilligorganisation? Och innebär inte detta en snedvridning av konkurrensen inom produktionen av offentliga tjänster? Enligt Arajärvi borde man inte förändra juridisk praxis i ovanstående frågor, men kanske se över principerna.

Vad är allmännyttighet?

I Arajärvis promemoria som godkändes av statsrådet i början av året definieras allmännytta på följande sätt: "Allmännyttig

medborgarverksamhet är universell. Den bygger på principen om gemensamt ansvar, på öppenhet och tillgänglighet för alla.// Om verksamheten är klart avgränsad bara till vissa grupper är den inte längre allmännyttig. Allmännyttan är också autonom i den bemärkelsen att verksamhetens inriktning bestäms av aktörerna själva." (min övers.)

Nytta för vem? kan man fråga sig. Den som drar nytta av verksamheten kan vara en sak eller person, ett samfund eller samhälle, hela globala världen. Det viktiga är att en enskild person inte kan få personlig ekonomisk nytta av allmännyttig medborgarverksamhet i form av t.ex. orimligt stora arvoden eller ersättningar. Däremot kan en person få immateriell nytta obegränsat t.ex. i form av sociala kontakter. Arajärvi påpekar alltså att allmännytta inte bara skall definieras via ekonomin, eftersom det sociala kapital som allmännyttighet genererar är en mycket väsentlig del av samhällets välmående.

Icke vinstgivande bolag

Det kanske mest intressanta förslaget i Arajärvis utredning gäller förslaget om att kunna grunda allmännyttiga, icke vinstgivande bolag. Det finns vissa skillnader mellan denna bolagsform och aktiebolag. Enligt Arajärvi borde dylika non-profit-bolag kunna erbjudas för allmännyttiga samfund och stiftelser som bedriver tjänsteproduktion speciellt utgående från sociala eller bildningsinriktade målsättningar.

För att undvika snedvridning av konkurrens eller kommersialism måste lagstiftarna naturligtvis beakta villkoren för grundande, kapitalanskaffning och eventuell vinst inom

Foto: Sveps/Elmer Litmanen

dylika bolag. Och om verksamheten någon gång upphör, bör medlen återgå till den allmännyttiga upprätthållaren. På så sätt garanteras verksamhetens autonomi och att eventuella tillgångar inte faller i privata händer.

Beskattnings av talko?

En het fråga är hur talkoarbete ses med skattebjörns ögon. Inom diverse EU-projekt har talkoinsatser åstadkommit diskussioner hur insatsen skall värderas. Arajärvi ser att det finns en klar skillnad mellan frivilligt talkoarbete och köptjänst, och ger ett exempel från idrottssektorn.

Den lokala idrottsföreningen sköter med frivilliga talkoinsatser om kommunens sportplan, och får ett kommunalt bidrag i gengäld. Saken kommer i en helt ny dager om en lokal jordbrukare erbjuder sig att sköta om sportplanen, och ger en konkurrerande offert. Då blir det fråga

om en konkurrensutsatt köptjänst. En sådan konkurrensutsättning skulle tvinga idrottsföreningen att bolagisera sin tjänsteproduktion, d.v.s. skötseln av kommunens sportplan.

Arajärvi konstaterar att vi har en 30 år gammal lag som definierar allmännyttighet i beskattningen. Och man kan ju fråga sig om världen har förändrats. Åtminstone bör det finnas utrymme för nya tolkningar, som också ger möjlighet för bolagiseringar på allmännyttiga grunder. Men framförallt är det viktigt att frivilligorganisationernas autonomi och ekonomiska förutsättningar bibehålls. Enligt Arajärvi är de kommunala bidragen till lokala föreningar mycket viktiga även i framtiden; de får inte äventyras av kommunala sammanslagningar eller tillfälliga projektbidrag.

Björn Wallén

Foto: Mikael Erickson

Måste talkoandan vara att bygga ett falurött monument?

Talkoarbeta, kan det vara att bygga upp genom att ge saker? Visst måste det ju vara talkoandans ytterlighet att utöver tid och kraft även ge en del av sin kära privata egendom till en bra sak. Där tror jag att talkoandan har sin rot, folk ställer gärna upp för en bra sak.

Så faller pusselbitarna på plats då jag står hos **Olle Strömberg** i Ålands fotografiska museum Kastelholm och får höra att många ”viiliga” händer har hjälpt till (viiliga är åländska och betyder typ: ordentliga/duktiga/ bra).

I Olles och hustrun **Berits** egenhändigt uppbyggda museum finns kameror och utrustning av alla de slag. Här finns kameror från slutet av 1800-talet ända fram till moderna digitalkameror, den yngsta bara ett år gammal. Av dyrgriparna kan nämnas en amerikansk mållkamera från jaktplan i det svenska flygvapnet, de banbrytande första systemkamerorna där KODAK och NIKON samarbetade, kopian på James Bonds kamera förklädd till zippo-tändare och en av sju äkta polarexpeditions-Hasselbladare, som överlevt på fartyget Fram bland isbjörnar i drivisen och ett sekel av klåfingriga händer. Jag kan inte avslöja allt för att förta överraskningsmomentet från er. För när, och inte om, ni besöker detta ställe så kommer ni att få en spektakulär inblick i den fotografiska utvecklingen.

Varifrån kommer då grejerna? Både från privatpersoner såsom **Birgit**, syster till RE-fotos **Ruth Eriksson** och institutioner som Åbo universitet och Sjukhuset i Mariehamn. Inredningen kommer från **Anita Johansson** (och härrör från **Uno Markströms** kemikaliehandel, där man sålde och sysslade med filmframkallning). Polisen på Åland har skänkt mörkrumsutrustning. Busschaufför **Rafael Virtanens** samlingar, som egentligen gick till fotoklubben ZOOM i Saltvik, finns nu på Ålands fotografiska museum Kastelholm. Olle framhåller att jag skall skriva att alla små och stora donatorer han här inte nämner är lika viktiga. En del föredrar att hjälpa i det tysta och andra kan ha hjälpt med ett enda gott ord eller en klapp på axeln, en till synes värdelös använd gammal blix. Allt detta livsviktiga för att hjälpa till att hålla gnistan, förlåt blixten, vid liv. Olle börjar sedan prata om färdiga ritningar och utbyggnad och förstoring, som visserligen skulle behövas, och det hoppas jag att han får som en 60-års present

Det är talkoarbeta att skapa ett museum genom att skänka saker dit, det måste det vara!

Tänk om den som samlade tavlor till sitt museum bara fick dessa för sakens skull? Och ja, de finns museum som får det, men inte vilka museer som helst. Och det är dit jag vill komma, Ålands fotografiska museum Kastelholm håller världsklass! Här finns inte bara en massa kameror här finns framkallningsutrustning, film, kemikalier, fotolampor, projektorer, det mesta i originalaskar förstås.

Vännerna i hembygden har hjälpt till med mycket. **Kurt Russell** och **Rune Sundman** har jobbat och GE- foto har donerat. Startskottet för museet avlossades år 200 vid en kamerautställning i Sunds bibliotek. Öppningen hölls som utlovat den 9.6.2001 (Ja, det är självstyrelsedagen på Åland kära läsare du minns rätt!) 124 var inbjudna, 120 kom.

Olle är en speciell människa, i den positivaste bemärkelsen. Med så många olika blixter på sin kamera att jag undrar om karln driver med mig, eller om det bara är så här? En stark känsla av äkthet och sedan hans gedigna kunskap i fotografiska ämnet, utspätt med 50 års erfarenhet av fotograferande och samlande sedan 1967, utgör ingredienser till detta enastående livsverk. Hur började du samla då frågar jag? Jag körde motorcykel på lodräta väggar i velodrom runt om i Europa blir svaret. Olle var anställd vid svenska flygvapnet i ca 3,5 år. Han cyklar på en högcykel av 1860 års modell på skoj och extra-knäcker som clown. Allt detta gör att jag får snabbt få dämpa tanken om att han driver med mig. Han skojar inte, det finns och föds ännu nya original och Olle är ett sådant. Att han är stångkapten och får folk att lyfta majstången, det förstår jag. Efter första mötet får jag lust att springa hem efter min gamla Kodak-kamera som jag har kvar i originalasken. Bara för att inte jag just nu hittar den i hans enorma samlingar. Men han har den säkert i sitt lager, där det förmodligen, uppskattningsvis finns lika mycket grejer till. Hemifrån Mariehamn vill jag sedan springa tillbaks modiga 25 km till Sund och med glädje skänka min första kamera till Olle och hans fru.

Bakom alla framgångsrika män står det nämligen en stark kvinna och i det här fallet heter hon **Benita Strömberg**. Det var kärleken som tog Olle till Åland. Han berättar: Benita

jobbade på en av kryssningsbåtarna då och undrade hon om jag skulle hänga med, det gjorde jag. Benita samlar hon med. I sin parfymssamling har hon över 700 st. flaskor/prover. Vid sidan om sitt outröttliga stöd och hjälp till att bygga sin mans dröm har hon förverkligat en egen. I en pytteliten butik i rummet intill fotografiska museet tillverkar hon underbara små souvenirer. Ingen borde gå miste om möjligheten att se dem och sedan försöka låta bli att köpa.

Detta par har utan samhällsstöd, än så länge, gjort mera än mången med stöd ens haft idéer om. Drömmen är att få arbetsstipendium för att katalogisera och skapa en för framtiden ovärderlig kunskapskälla. Fakta om föremålen innan kunskapen och föremålen självt för alltid går ur ut tiden eller sprids runt över världen. Skulle dessa finnas digitalt på en hemsida och kanske rent av i bokform kan ingen brand eller tidens tand förbruka alla exemplar. Den som driver museum vet att skylta med föremålen tär på dessa. Men att läsa ner dem i en lagom tempererad mörk källare, där nu en äkta Puke-båge från Kastelholm lär skall finnas, gör ingen besökare glad.

Det gjordes nyligen en stor "talkoartikel" i en lokaltidning på Åland om två småpojkar som var med och plockade skräp vid vägaren helt utan ersättning och samtidigt spekulerades det i att talkoandan kanske är på väg att försvinna. Men så länge våra barn lär sig att hjälpa till och bidra till något större än de ensamma kunde skapa är det inte så. Talkoandan lever vidare så länge som människor utan betalning gör saker som ingen kanske ens vet att man gjort, och som bara finns kvar som en god känsla i kroppen och i minnet. Jag vet att talkoandan har alla förutsättningar att leva länge än, både på Åland och i fasta Finland.

Mikael Erickson

Verksamhetsledare ÅBF bildningsförbund@aland.net

Museet har öppet: ti. kl. 11-17 ons. kl. 11-20, sö. kl. 11-17.

Adress: Tosarbyvägen 13, Kastelholm, Sund, Åland.

Övriga tider bokas via OLLE på tfn. + 18 43797, eller + 358 457 3427898

E-post: alands.fotografiska.museum@aland.net

Föreningsfestival 7-9.9

Du har ännu tid att anmäla dig mellan **15 april och 16 juni 2007**. Anmälan görs på föreningsfestivalens webbplats www.festival.fi Ytterligare information ges av **Eva-Helén Ahlberg** 050-337 0367 eller info@festival.fi

MC-dagar 9-10.11.2007

Årets MC-dagar hålls på Östra Nylands folkhögskola – Kug-gomskolan. På programmet bl.a. medborgarråd – en metod för att främja aktivt medborgarskap och e-smedjan. För mera information kontakta **Marina Lindell** på Metodcenter, marina.lindell@methodcentre.com, www.methodcentre.com

Investera i en metodbox!

Metoder fungerar som verktyg i utvecklingsarbetet. SSC har tillsammans med Metodcenter utvecklat metoder och utbildat metodhandledare. Nu har ni möjlighet att få en egen metodbox med massor av metoder för förenings- och verksamhetsutveckling. Metodboxen innehåller en metodguide med 20 olika metoder samt fem användbara handböcker.

Nu får ni allt för endast 20 euro + porto. Beställer ni inom maj får ni dessutom boken "lokal kämparglöd" på köpet. Kontakta **Marina Lindell**, marina.lindell@methodcentre.com, www.methodcentre.com

Styrka ur grupper

Studiecentralen arrangerar tillsammans med bl. a. Folkhälsans Förbund ett seminarium kring självhjälpsgrupper. I Sverige fungerar ett flertal självhjälpscenter, som utgör mötesplats för personer som vill träffa andra med liknande erfarenheter och upplevelser. Till seminariet inbjuds föreläsare från Sverige för att inspirera och sprida idén kring självhjälpsgrupper.

Samtidigt hålls en nätverkskonferens för att utveckla samarbetet med modell från Sverige för att om möjligt starta självhjälpscenter i Finland. Seminariet hålls i början av hösten 2007 och riktar sig till alla som är intresserade att utveckla arbetet i grupper. Närmare upplysningar ger **Chrisse Lång**, e-post: christina.lang@ssc.fi

Av kärlek och plikt

Begreppet amatör har för många en smått förklenande innebörd. Man kan vara en glad sådan, förvisso, men en småfuskare likväl. En som saknar det proffsen har, d.v.s. sakkunskap och erfarenhet. Men då missar man amatörens signum, dvs. franskans "amateur", eller "den som älskar". En person vars drivfjäder inte är pengarna och profiten utan kärleken och plikten, frivilligarbetets främsta drivkrafter. Bränsle utan vilket samhället avstannar, för hur kunskapsintensiva och professionella vi än blir kvarstår faktum att det mesta av det allra viktigaste arbetet görs av kärlek och plikt känsla och inte av sakkunskap på tjänstetid.

Jag skall här med två exempel från Lovisa illustrera den kraft det frivilliga arbetet har – trots allt tal om dess förtvining och död. Det finns nämligen en modernitetsaspekt i det hela enligt vilken plikten som drivkraft förknippas med det förgångna, liksom föreningshus, hemmafruar och FBK. Eller talkoandan, denna traditionella form av kollektiv ansträngning man i Sverige inte ens har ett ord för.

Lovisa är en småstad som länge plågats av arbetslöshet, utflyttning och dålig ekonomi – en ond spiral som gett staden en omisskännlig looserstämpel. "Atomkyssen" för drygt 30 år sedan har givetvis bidragit, oberoende av vad man i övrigt anser om saken. Det är bara så att kärnkraftsorter aldrig slipper den dåliga image som följer med på köpet.

Åtskilliga konsulter har under årens lopp anlåtits i syfte att få stadens ekonomi på fötter, visionerna att lyfta och framtidstron att återvända. Men nix – tills kärleken kom till byn, i form av nyinflyttade som alla burits av en längtan till det som är den lilla stadens egenart: den pittoreska småstadsidyllen med dess långsamhet.

Det räckte följaktligen inte länge innan en grupp entusiaster hade arbetat fram ett koncept som på kort tid har blivit stadens viktigaste trumfkort: traditionsbyggnadsmässan Wanhassa Wara Parempi, eller Renovera Ger Mera. Ett evenemang kring gamla hus och vackra hem som i två år dragit en rekordpublik till Lovisa det första veckoslutet i september. År 2005 inemot 7000 besökare och ifjol 8000, vilket är mycket i en stad med drygt 7000 invånare!

En nyckel till framgången är utan tvivel att projektet ligger perfekt i tiden. Men en annan är definitivt att det mesta sker på helt frivillig basis. Huvudman är Lovisa kultur- och miljörörelse som uppstod för drygt tjugo år sedan i syfte att bevara stadens gamla byggnadsbestånd. Och även om mässan börjat växa aktivisterna över huvudet är man fast övertygad om vikten av att bibehålla talkoandan. Endast så kan man garantera den geist som behövs för att grundtanken inte skall förstöras av tjänstemannamentalitet eller kommersialitet (om t.ex. staden eller ett företag tar över). Det finns uppenbara risker för det, så lukrativ och därmed lockande som mässan genom sin storlek har blivit.

Spin off-effekterna av mässan har varit betydande. En konkret följd är att bostadspriserna har stigit eftersom staden har blivit ett intressant alternativ för dem som tröttnat på storstadens larm och höga bostadspriser. En mera indirekt följd är att självkänslan har förbättrats betydligt. Man ser numera på sin hemstad med nya ögon, både via de nyinflyttades förälskade attityd och WWP-besökarnas beundrande blickar.

En dramatisk illustration av det frivilliga engagemangets styrka har vi just kunnat åse i form av det kompakta motståndet mot stadens planer att sälja tomtmark åt den tyska energijätten E.ON, för byggande av ett nytt kärnkraftverk. På bara två veckor mobiliserades en folk rörelse som lyckades med det omöjliga, dvs. att tvinga inte bara stadens beslutsfattare utan också det tyska storbolaget på knä. En veritabel Davids kamp mot Goliat.

De mera långsiktiga effekterna av den kampen kan vi ännu inte överblicka men säkert är att den på ett avgörande sätt återställde tron på demokratin och medborgarinitiativet – inte bara i Lovisa utan generellt. Det går att vända på utvecklingen och tvinga också de mäktigaste att lyssna på den vanliga människan. En av förutsättningarna är att man drivs av kärlek till hembygden. Och plikten att försvara det man vet att är rätt, mot det som uppenbart gör våld mot människor och miljö.

Thomas Rosenberg